

BASĐAN

Haftalık siyasi magazin

GELECEK SAYIDA

Dünyanın en büyük Şairi Nâzım Hikmet — Kenan Önerle hayali bir mülakat — Bir ankete cevap — Atatürk İnkilâbı ne halde dir — İşçi davası — Asaf Halet Çelebi ile resimli röportaj — Fıkra, Şiir, Mizah, Hiciv, Karikatür ve saire..

Kuvayı Milliye ruhu

Yazan: Esat Adil Müstecabi.
Gün olur ki, bir küçük zabıta vakası, bir küçük ajans haberi büyük bir içtimai ve ahlaki problemin çözülmesine yarar. Bundan bir müddet önce millî kurtuluş savaşının kahramanları safında yer almış ve uzun yıllar Ege-menlik Milletindir tablosunun altında vazife görmüş bir vatandaşın milyon değerindeki altın ve mücevherleri çalınmıştı.

Bu da herkesin işitme-ye, okumaya alışık olduğu zabıta vakalarından biri idi. Fakat halkın üzerinde yaptığı teşir bakımından vak'a, kendiliğinden büyük bir mesele haline almıştı. Niçin?

Yine geçenlerde yüz milyona yakın bir parayı Türkiyeden kaçırılarak Amerikan bankalarına yatırılmış olduğu, Mısır ve Avrupa bankalarında ise daha buna benzer pek çok milyon bulduğu, ve bu para sahipleri arasında bir çok tanınmış kimselerin yani dünkü millî kurtuluş savaşı mensuplarının yer aldığı iddia olunmuştu. Bu haber de vatandaş yüreğini burktu, boyunlarını büktü, niçin?

Çünkü o altınların, mücevherlerin, hatta apartmanların, palasların, uçsuz bucaksız çiftliklerin sahiplerinden bir çoğu Kuvayı Milliye ruhunu temsil ediyordu. O ruhun ferah temiz, mukaddes bir mefhum halinde kalması ise Türk milletinin siyasi bağımsızlığı, ahlaki kalkınması ve içtimai adaleti namına lüzumlu idi.

Çünkü Kuvayı Milliye ruhu, içeriden istipdadı, dışarıdan emperyalist istismarını koğan; semerli atlar üstünde ve kağıt arabaları içinde, türlü nekbetler acılarıyla doğup, gelişen bir davanın, millî kurtuluş davasının sembolü idi. Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü eden, meşrutiyetli cumhuriyet yapan, kağıtçıyı tanka, merkebi tayyareye, taş parçasını şarapnel üstün kılan hep o ruh idi.

Millet, neyi varsa o uğurda vermişti. Kuvayı Milliye saflarında aşağı yukarı herkes meteliksiz, herkes yalınayak idi. Aradan buca yıl geçti, milyonlarca mızın durumunda büyük bir değişiklik olmadı, yoksulluğumuz yoksulluk, imanımız iman olarak kaldı. Yalnız içimizden bazıları Kuvayı Milliye ruhundan uzaklaşmayı münasip gördüler. Yalınayaklıktan milyonlığa kadar yükseldiler..

İşte bir küçük zabıta vakasının, bir kaç satırlık bir ajans haberinin çözülmesine yardım ettiği problem budur. Ve bu sebeptir ki herkes çalınan altınlara, yabancı bankalarda ki milyonlara değil, kuvayı milliye ruhunun ne hale gelmiş olduğuna hayret etmektedir. Ve yine bu sebeptir ki halkın her gün biraz daha boynu bükülmekte, yüreği burkulmaktadır.

Kodamanlar yeni çiftlik mi kuruyor?

Geçen sayımızda, Kartal Cevizli'deki Orhantepe'nin, Cevdet Kerim İncedayı'nın başkanlığındaki İmar Kooperatifi tarafından, sudan ucuz 2200 liraya nasıl kapatıldığını yazmıştık.

Bu tepenin çok uzağında kıymetli bir menba suyu vardır. Bir kanuna göre, eğer bir yer, ağaçlandırılıp ihya edilirse, o yere ihya eden bedava sahip olur. Bu İmar kooperatifi, anlattığımız kıymetli menba suyunun etrafına bir kaç ağaç fidanı dikmiş, yani burasını ihya ederek kanunî yoldan, bu suya ve suyun bulunduğu yere bedava sahip olmuştur. Şimdi iş, bu suyun, kilometre-

lerce mesafeden Orhantepe'ye getirilmesine kalmıştır. İstanbul halkı yaz aylarında susuzluktan kırılma dursun, iki yüz bin lira harcanarak, bu su tepeye getirilmiştir.

Cevdet Kerim'in başkanlığındaki İmar Kooperatifi ne parayı İşbankası vermektedir. Yani Hind müslümanlarının, İstiklâl savaşımıza yardım için verdikleri

paralarla kurulan İşbankası, bu imar kooperatifini finanse etmektedir.

Bu tepenin şerefine münasip bir de muazzam tren istasyonu yapılarak, demir yoluna bağlanacak, bir yandan da asfalt tepenin altına kadar uzatılarak, lüks otomobillere yol temin edilecektir.

Yazın toz, kışın çamurlara bulanmış İstanbul halkı

na inat gibi yollar ve istasyonlarla bağlanan bu tepenin önünde bir de muhteşem plaj yapılacaktır. Tepeden denize doğru kayalar üstünde bir de asma balkon, park ve bahçe yapılacaktır.

Halkın başını sokacak bir kovuk bile bulamadığı bu mesken buhranı devrinde, gecekonduların polis jandarma kuvvetiyle yıktırılarak vatandaşların sokak ortalarına döküldüğü bu devirde, acaba Orhantepe'ye verilen bunca emek ne içindir? Buraya kodamanlar için villalar, yazlık evler, istirahat yerleri, köşkler, konaklar yapılacaktır. Gazetelerde sık sık resimlerini gördüğümüz, isimlerini okuduğumuz, teşyi me-rasimleriyle uğurlanıp, istikbal törenleriyle karşılanan enseli göbekli sayın, sap sayın baylar yaz aylarında dinlenmek üzere Ankaradan gelip, Orhantepe'nin tepesine çıkacaklardır.

Halk şimdiden burasına "Yeni Ankarâ," demektedir. Kendi paraları değil mi? Ellette istedikleri, diledikleri gibi kullanırlar.

Şimdi bu tepedeki arsalar parsellenmiş ve ortakların yerleri ayrılmıştır.

Halk arasında dolaşan bir rivayete göre bu tepedeki arsalardan sekiz hisse çok mühim bir şahsa ait olup, son İstanbul ziyaretlerinde, bizzat Orhantepe'ye çıkarak, bu sekiz hissenin yerlerini tesbit etmişlerdir.

DEFTERDARLI

Ne harikulâde duruyor!
Yazlık kumaşlar vitrinlerde
Şeytan diyor:
"Camı kırıp içine dal."
İki parmak kalın kauçuk
Ne ayakkabılar var, pırıl pırıl,
İnsanoğlu için yapılmış;
Onlara bakıp düşünüyorum:
Duvar deliğinden mi çıktık?
Uzanma öyle o tarafa;
Maçka'ya gider, asfalttır,
Sen Defterdarlı'sın

SABRİ SORAN

** ESKİ SAYILARIMIZ **

Gazetemizin eski sayılarını elde etmek isteyen okuyucularımız, mektupla 10 kuruşluk posta pulu gönderirlerse adreslerine yollarız. İstanbul'daki okuyucularımız eski sayılarımızı, Ankara caddesi Narlıbahçe ocağında gazetemizin bayii Esat' eskicigil'den tedarik edebilirler.

Mizahî Türk gazeteleri

Avrupalı en ileri fikir mecmuası olan La Pensée'nin 150 inci sayısında şimdiye kadar çıkardığımız (Markopşa, Malûm paşa, Merhum paşa, Ali babı) gazeteleri hakkında çıkan küçük yazıyı tercüme ederek okuyucularımıza sunuyoruz:

Dış ve uzaktan görünüşü ile uysal ve Marshal'cı bir durumda olan memleketlerde bile, barışı ve demokrasiyi otomatik olarak dolarla Amerikanın müteradiî sayınayan ve Amerikanın emrinde çalışmanın mutlaka millî bir iş olmadığını söyleyen serbest düşüncelerin bulunduğunu görmek insana cesaret veriyor.

Keza hürriyet aşkının, hükümete bir muhalefet teşkil etmeğe kadar götürülen bir yerde, bunu başka türlü anlıyanların mahkemelere düştüklerini, bazı gazetelerinin isimlerini değiştirdiklerini, bazan da matbaalarda basmak imkânı bulamıyarak, teksir makinasiyle için içinden çıkmağa çalıştıklarını görmek çok entresan bir şey. İşte zaman zaman Markopşa, Malûmpaşa, Merhumpaşa, Alibaba.. Adlarını alan bu cesur küçük "Canard enchainé," lerin bize öğrettikleri... Şunu da sırası gelmişken söyleyelim - ve bu mecmuamız için ümit verici bir şeydir - bunların hepsi de Pensée'yi tanıyorlar. Bu gazetelerde müs tehzî bir eda ile ve hiç de komünist olmak lüzumu duyulmadan, Ankara hükûmetinin yaptığı "demokratik," işler ve Amerikanın siyaseti tahlil edilmektedir. Okuyucularımız bunları okumasalar bile, şunu bilme iidirler ki, o gazeteler de, orada boş durmuyorlar.

Claude Cahen

Köprülüler, Önerler ellerinin hamuru ile işçi davasına karışamazlar!

Yazan: Abidin NESİMİ

İster zorla olsun, ister gönül rızasıyla, Demokrasi hayatına girmiş bulunuyoruz. Bu da, Millet Meclisi yoluyla millet mukadderatının tayin edilmesi demektir. Bunun için de Millet Meclisinin, her türlü baskı ve zordan uzak olarak, vatandaş iradesinin serbestçe kullanılması kurulmuş olması gerekir.

Bu durum karşısında her parti, kendi tarafına adam kazanmak için kitlelere sevimli görünmek lüzumunu duymaktadır. Bu partiler o geniş kitlelerin menfaatlerini güden partiler olmasalar bile, seçim yoluyla iktidarı kazanmak için hatta aleyhlerinde oldukları kitleleri tavlamağa istiyorlar. Bir kere iktidarı ele geçirdikten sonra, ondan sonrası, Allah kerimdir. Her ne kadar partiler bu seçmen tavrlığında birbirleriyle yarış etselerde, hiç bir zaman geniş halk kitlelerinin davasını ele alamazlar. Evvelâ, kendi menfaatleri halk kitlelerinin menfaatleriyle çatışmaktadır. Sonrada, kendileri bu halk kitesine ve onun davasına yabancı insanlardır.

Herkes bilir ki, yaşadığımız devirde, şehirlerde en kalabalık kitle, bir zamanlar eski Başbakan Peker'in basit giyimli diye alay ettiği işçi sınıfıdır. Bu sebepten, aslında birer yüksek ve orta halliler partisi olup, oy pusulası kazanmak için köylü ve işçileri tavlamağa sevdasında olan Halk Partisi ve onun küçük kardeşi ve kapu yoldaşı Demokrat Partisi ister istemez işçi kitesine karşı, yumuşak, tatlı ve sevimli bir dil kullanmaktadır.

Bu tıccilecilerimizin en son ve en yeni örneğini Kenan Öner ile Fuat Köprülü verdi. Her ikisi de işçiyi tavlamağa için birbirleriyle yarış halinde bulunuyorlar. Vaktiyle, Türkiye'de ne emekçi ne de kapitalist vardır, diyen Fuat Köprülü, Eyüp'de bir işçi toplantısında, işçi meselesi olarak bula bula, yalnızca, grev hürriyeti ni bulmuştur. Fakat çok şaşırır ki, grev hürriyetini de mutlîk olarak ele alamıyorlar. Bütün bütün grevin aleyhinde bulunmak ta, kandırmağa istedikleri işçilerin reylerini alamıyacakları için işlerine gelmiyor. Bu sebepten Fuat Köprülü acayip, tuhaf, garip bir fikirleri sürüyor: grevin milliyetçi bir hudutla çevrilmesini istiyor. Fesühpanallah! Grevler siyasi bir hareket midir? Grevin de milliyetçisi, milliyetsizi olur mu?

Tıpkı Köprülü gibi, Kenan Öner de, işçinin grev hürriyetini öne sürüyor. Fakat ne tuhaf, ikisi de ağız birliği etmiş gibi o bu grev hürriyetinin bir takım bağlarla bağlanmasını istiyor.

C. H. P. nin Pekerist tayfaları tarafından idare edildiği artık apaşık olan "Hür Bilek," adlı sözüm ona işçi gazetesi de, grev hürriyetini öne sürüyor. Fakat o da diğer

Devamı S. 4 de

Abidin Nesimi ile konuşma

Sıkı Yönetim Komutanlığının kararile, sıkı yönetimin devamı müddetince altışar ay uzatılarak beş yıl sürgünde tutulan Abidin Nesimî, sıkı yönetim komutanı Asım Tınaztepe, eski baş bakan Recep Peker ve içişleri bakanı Şükrü Sökmansüer'in aleyhlerine dava açacağını ve hakkını arayacağını söylüyor.

— Niçin sıkı yönetim sizi beş yıl sürgünde tuttu? Hangi makamın kararı ve hangi sebeple sürgünde kaldınız?

— Malumdur ki, sıkı yönetimin bir idarî sultası vardır. Bu idarî sulta 3862 sayılı kanunla tayin ve tahdit edilmiştir. Bu kanun sıkı yönetime mıntakası dahilinde bulunan serserileri, yankesicileri, suizan erbabını... Sıkı yönetim mıntakrsı dışına sürme hakkını verir. İşte, sıkı yönetim komutanlığı bu idarî sultaya dayanarak, beni mıntakası dışına sürdü.

Dilimize umumiyetle sürmek diye tercüme ettiğimiz Fransızcada iki kelime vardır. bannir. ve Expulser Bunlar arasındaki fark birincisinde bir mahalde oturma mecburiyeti ikincisinde ise muayyen mahallerde oturma mecburiyettir. Türk ceza kanununa göre

Beş sene sonra İstanbula dönebilen Abidin Nesimi, hakkını aramak için birçok makamlara baş vurmuş, fakat müsbet bir netice alamamıştır.

re, bir mahalde oturma bir suça karşı verilen cezadır. Bu hakkı da ancak kazaf kuvvet yani. adliye istimal eder. Muayyen yerlerde oturmama ise, bir idarî tedbirdir. Bunu da idarî sulta kullanır. Buna göre, sıkı yönetimin hakkımda ancak 3862 sayılı kanunun hududu içinde idarî bir tedbir alabilme hakkını haiz iken, o selâhiyetini aşarak muayyen bir yerde ikamet etme mecburiyetine çevirmiştir.

Hangi sebeple beş yıl sürgünde kaldığımı bilmiyorum. Böyle bir ilâm almış değilim. Bu sualin cevabını ancak bu şekilde bir karar vermiş olan zatı muhterem ile, onu böyle bir karar vermeğe teşvik eden C. H. P. liderleri ancak bilebilir. Bu itibarla, bu suvali onlara sorarsanız daha iyi olur.

Şüphe yokki, sizin bana sorduğunuz bu suali bende alâkalı yerlere sordum.

— Ne cevap aldınız?

Millî tacirlerimizden Hamit Saraçoğlunun biraderi Şükrü Saraçoğlunun başbakanlığı devrinde bu sualimize umumiyetle " . . . görülen lüzum üzerine,, şeklinde bir cevap verilmiştir. Sürülmeme 7 Eylül kahramanı, yine millî tacirlerimizden Bekir Karanın yakın arkadaşı Recep Pekerin başbakanlığı devrinde ise " . . . Komünistlik tahrikatı yapmak,, şeklinde bir cevap verilmiştir.

Pek tabiidir ki millî tacirlerimizden Hamit Saraçoğlunun biraderine ve Bekir Karanın

samimî dostuna gerekli cevapları vermekte tereddüt etmedim.

— Bu cevaplara karşı sizin düşünceniz nedir?

Millî tacirlerimizden Hamit Saraçoğlunun biraderinin başbakanlığı devrinde ancak 3862 sayılı kanunun saydığı illetlerin hiç birile malul olmadığımı, bu itibarla, sıkı yönetimin hakkımda aldığı kararın kanunsuz olduğunu alâkalı makamlara bildirdimse de, alâkalı makam (görülen lüzum üzerine) olduğunu veya (hakkınızda bir işlem yapmağa imkân görülemediği) şeklinde kaçamak cevaplar verdi. Bunun üzerine bir taraftan devlet şurasına müracaat ederek, bu kararı çürütmek, diğer taraftan da adliyeye baş vurup, haksız fiillerden dolayı tazminat davası açmak lâzım gelmişse de, o günün imkân ve şartlarını buna müsait görmedim. Yalnız C.H.P. genel sekreterliğine yolladığım bir mektupta, bu hususu belirterek, zamanı gelince bu hakkımı da kullanacağımı ve mücadele edeceğimi bildirdim.

— Hakkınızı arıyacak mısınız?

— Haksız fiillerden dolayı açılacak tazminat davaları için bir yıllık zaman aşımı mevcut olduğuna göre, sıkı yönetim komutanı aleyhine açacağım dava hakkı mahfuzdur. Zamanı gelince, bu hakkımı kullanacağım. Sıkıyönetim komutanı general Asım Tınaztepe ile, eski başbakan Recep Peker ve içişleri bakanı Şükrü Sökmansüer aleyhlerine açacağım tazminat davası, Mehmet Ali Aybar arkadaşımızın general Tınaztepe aleyhine açtığı davanın şekline göre bellî olacaktır. Bekir Karanın Refiki Muhteremi Recep Pekerin devrinde ise gemi azya alan sıkıyönetim adli gavalayter'lik idaresi beni (komünistlik tahrikatı yaptığım dan dolayı) sürdüğünü

beyan etmek cüretini gösterdi. Buna karşıda,

A— Bir insanın ne düşündüğünü, nasıl bir düşünme mekanizmasına malik olduğunu ölçen, bulan bir alet henüz bulunamamış olduğundan, bir insanın siyasi düşüncelerini yazıları, sözleri ve işleri belli eder. Bu cihet ten benim siyasi ve içtimai kanaatlerim yazılarımda belli olur. Eğer bunlarda komünistlik tahrikatı varsa, bu takdirde, Türk ceza kanununa göre, savcılığın harekete geçmesi ve adalet makamları tarafından mahkûm edilmeliğim lâzım gelirdi. Halbuki bu güne kadar hakkımda, ne bir hüküm verilmiş, ne de bir dava açılmıştır. Bu itibarla sıkıyönetim komutanının bu iddiasını reddederim.

B — 3862 sayılı kanunda sıkıyönetim mıntakası dışına sürmeği icap ettiren fiiller arasında (komünistlik tahrikatı yapanlar) kaydı da mevcut değildir. Bu itirazıma karşı Bekir Karanın Refiki Muhteremi, (sıkıyönetim komutanlığı takdir hakkını kullanmıştır) şeklinde bir cevap vermiştir. Halbuki, Türk kanunlarına göre,

1 — Sıkıyönetim komutanlığının takdir hakkı mutlak değildir. 3862 sayılı kanunla mukayyettir.

2 — Sıkıyönetim komutanı, Millet Meclisince seçilmiş değildir. Heyeti Vekilece tayin edildiğinden, bir hukuk esası olmak üzere

Devamı 4 üncü sayfada

ÖLMEDEN ÖLEN ŞAİR Yahya Kemal

Kerim Sadi nin yakında çıkacak bir eserinden alınmıştır

Bizde, edebiyat kliniğinin en orijinal ve onulmaz hastası (1885 de Üsküp'te doğan, eşraftan Nişli İbrahim Beyin oğlu) Yahya Kemaldir. Sevda marazına tutulmuş asil bir kahraman ki ezeli bir neşe içinde çalkanan yalılıların önünde, bütün gece, sandalla dolaşmağı en mukaddes vazife bilir; ve, randevularını, ancak, ilâhî adaların lüks otellerinde verir.

Fakat şair, yalnız bugünkü İstanbul güzellerinin aşkıyla da iktifa etmedi; asırların yosunlu basamaklarını inerek, Lâle devrinin kapısını çaldı. Onu çok ince bir makiyaj sanatile, Nedim'in kıyafetine girmiş gördük. Artık, Sadâbâd âlemlerinde muğpeçelerle tanışıyor; omuzlarında lâhur şal, yanaklarında fağfur yaşmak taşıyan kadımlara ay ışığından gazeller okuyor.

"Baştan başa bir eda,, olan ve "sedeften heykel yapan,, Yahya Kemal, yaldızlı kâğıt parçalarını bir altın "poem,, gibi gösterecek kadar mahir bir gözbağcıdır. Fakat şarkılarının, radyo saatlerinde rakı kadehleriyle tokuşturulması bu "poem,, in mahiyeti hakkında bir fikir verebilir.

Yahya Kemal, müslümanlığı en güzel din olarak kabul ediyor. Fakat, o, hiç bir zaman, Âkif gibi, mes ve mis kokuları içinde, günde beş vakit, namaza durmamıştır. Onun bütün hususiyeti, Yatklüp'te, buzlu bir kafayla, İtri'nin Tekbir dalgalarını dinlemektir.

Yahya Kemal, korkunç çatırtılarla çöken Osmanlı İmparatorluğunu, bir sanat mucizesile, diriltmek hülyasına kapılmıştı :

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik;

Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ölüm, Muhammedin gül bahçelerine götüren bir kapıydı:

Cennette bugün gülleri açmış görürüz de,

Hâlâ o kızıl hâtıra titrer gözümüzde!..

Ve bütün şiir, iskeleti dağılmış ihtiyar bir tarihin maziden gelen altın, köle ve cariye hasreti.

Yahya Kemal, Felsefe Taşını arayan bir Ortaçağ simyacısı gibi, sözde mutlak bir sanat dünyasına kaplanmış, vezin ve kafiye imbiçlerinden ilâhî bir âhengin eksirini sızdırmağa çalışıyor.

Bahsetmede Cennet'te akan Keversden

Gül sevdi şerâb içti gülüp eğlendi

Zevk aldı traşide rubâlerden

Bunun içindir ki, İkinci Cihan Savaşının milyonlarca ölüsü gazetenin bir. sahifesinde yatarken, onun fildişi başı, kırık bir sütuna dayanarak, Nişaburlu hakîme rubai okudu:

Hayyam ki her bohşi açar sâgarden

Her saniye Okyanusların dibine inen efsanevî hazinelerdeki insan emeği, meş'ale gibi kıvranan şehirler ve harp meydanlarının bomba uçağı, ağır top ve alev saçan tank enkazile dolu çöplüğü onu neden ilgilendirsin? "Zaman ve mekân tanımayan insanlık duygularını sonsuzlaştırmak,, vazifesiyle mvazzaf şair, akar suların kenarında yeşil bir seccadeye uzanan ve şarap testisinde uzun saçlı acem güzellerini seylerden bir acıip mahlûk değil midir? "Şiir bir zevk işi,, ve "hakikî şiir dilin ihsasına benziyen bir lezzet işi,, değil mi? Bir sırtlan tabii sevkile kanlı kadavraları birer birer saymak ve rindâne bir rubabın tellerini ıstırap çeken insanın iniltisile ağlamak niçin...?

Ölmeden ölen bu şairin, doğum ağrıları ile geçen almış bu kadar yıllık bir ömre bedel, edebiyata armağanlandığı tereke nedir?

Bir destan sahifesinin yanında kırık bir mey kâsesi ve bir bedmestin dudaklarından dökülen doruk birkaç şarkı değil mi? Gümüş aynada aksini temaşa eden cânân dediğimiz bir tutam saç, boyaları sırttan yarım bir gül ve samanla doldurulmuş hazin bir bülbül karikatürü...

Gözleri yeni bir şafak aydınlığı içinde kamaşan insan oğlunun âlevden köprüler kurduğu ve tarihinin en kanlı geçidine atıldığı bir devirde, mağara adamının biyolojik haykırışına tercüman olan VUSLAT bir devir açamazdı.

Kerim Sadi

Hayat kırkıktan sonra başlar derler. O, altmışından sonra kemana başladı. Her ne kadar etrafındakiler, "bu yaştan sonra azanı teneşir paklar,, dedilerse de, bunu ancak içlerinden söyledikleri için duymadı. Zaten kendi sesinden başka sını da duymazdı.

"Madem ki Beethoven sağır, madem ki ben de sağırım; madem ki Beethoven müzisyen, o halde benim de müzisyen olmam lâzım,, diyordu. Bu kuvvetli mantık karşısında akan sular durdu ve duran sular da akmağa başladı. Derhal bir keman ve keman hocası bulundu. Hoca ile söyle konuşmağa başladılar:

- Günaydın.
- Derhal.
- Anlayamadım, affeder siniz.
- Tabii, şüphesiz.

Keman hocası içinden "sağır işitmez uydurur,, dedi. Sesini bir az daha yükselterek, — Evvelâ notalardan başlayalım efendim, dedi

- Yooo.. Rica ederim.
- Keman hocası daha hızlı bağırdı,
- Notaaaa...

İhtiyar keman talebesi tebessüm ederek, — Çok nazıksınız, diye cevap verdi.

Hoca, nota defterini çıkarıp porte çizgilerini gösterdi, — Bu çizgilere porte derler, diye tekrar bağırdı.

- Ne zamandan beri?
- Porte porte olalı beri

Bu şekilde keman hocası ancak üç defa derse gelebildi. Dördüncü derse gelmediği için, keman hocasına haber gönderildi ise de hocanın memleketten bir diyarı meçhule firar etmiş olduğu anlaşıldı.

İkinci bir hoca bulundu. Yeniden derse başladılar. Derse, ancak dört gün devam edilebildi. Beşinci gün keman hocasının anlaşılınayan bir sebeple intihar etmiş olduğu öğrenildi.

İhtiyar çocuk ille keman öğreneceğim diye tutturduğu için bir keman hocası daha bulundu. Dördüncü derste yeni gelen hoca "do, do, do,, diye bağırdı kaalp sektesinden öldü.

Derhal bulunan beşinci keman hocası, şimdi akıl hastahanesinde avazı çıktığı kadar "do, re, mi, fa....,, diye feryat etmektedir.

Nihayet yeni ve çok ehil bir hoca daha getirildi. Bu çok kurnaz bir adamdı. Daha ilk derste, kemani altmışlık talebesinin eline tutuşturup, çal diye işaret etti. Ve ihtiyar talebe, bir bayram çocuğu sevinci ile çalmaya başladı. Kemanın telleri üzerinde yay müthiş, canhıraş bir ses çıkarmağa başlamıştı. Kurnaz keman hocası, daha evvelden kulaklarına pamuk tıkadığı için, bu öğürtü veren kulak tırmalayıcı seslere aldınış ettiği yoktu.

Sağır Kemancı

Mizahî Hikâye

Tramvayların hava frenlerine benzeyen, paslı çark gacırtıları gibi sesler çıkardıkça, kurnaz hoca eliyle "çok güzel, fevkalâde,, gibilerden işaretler yapıyordu. Hoca kağıda şöyle yazdı:

— Bu şimdi çaldığımız parçayı ne zaman öğrendiniz?

— Hangi parçayı?

Tekrar kâğıda yazdı,

— Bu çaldığımız parça, Schubert'in Sivri Sinek saz operasının üvertürüdür.

İhtiyar talebe, ağzi kulaklarına vararak "hayatımda ilk defa kemani elime aldım,, diye cevap verdi. Ve hoca ile talebe biri yazılı, biri sözlü şekilde şöylece konuşmağa devam ettiler :

— İnamlıca şey değil.

— Vallahi, billâhi, ilk defa kemani elime alıyorum.

— Fakat bu bir mucize. Lütfen bir daha çalın İnsana fenâlıklar getiren gacırtılar tekrar başladı. Hoca "Aman Allahım, kulaklarıma inanmıyorum diye kâğıda yazdı, siz ne yapıyorsunuz, bu parça, Lizst'in "Aman Allah,, operasından bir Aryadır.

Yetmişlik talebe çocuk gibi seviniyor, ellerini çırpıyor. — Ben zaten biliyordum, bende müthiş

kabiliyet olduğunu biliyordum, diye zıp zıp

Chopenin matem marşı...

— Şimdi Beethoven'in bin dokuz yüz yirmi yedinci senfonisi.

— Bu bir harika, Bach'ın Cemalor sonatı. Diye kâğıda yazıyor, sevincinden bir deli

gibi yayı kemanın tellerine vurup duran altmışlık talebesini bütün zıvanadan çıkarıyordu. Dersten sonra keman hocası talebesine,

— Sizde ezeli ve ebedî bir müzik kabiliyeti var. Sizin gibi

bir müzisyen dünya yüzüne ne geldi, ne de gelecek. Sizden ders almama müsaadenizi rica ederim, diye bir kâğıda yazdı

Sağır keman talebesi son aşkla yaya sarıldı. Kurnaz hoca "bu çaldığınız Dede efendinin sağ minör bayatı makamdan taksimi,, diye yazdı.

Dört gün sonra sağır kemancının konser vermesine karar verildi. Bütün hazırlıklar yapıldı. Bir büyük salon tutuldu. Gazetelere, sağır kemancının fevkalâde kabiliyetini öven makaleler yazıldı. Konser günü, salon zengin ve şerefli davetlilerle dolmuştu. Dinleyicilere bir program dağıtıldı.

— Program —

1 — Hacı ağanın kaminör el peşrevi.

2 — Sağır kemancının kakafoni si.

3 — Çaykovskinin saz semâisi.

4 — Dede efendinin ze majör hicazkâr taksimi.

5 — Staviskinin (I) bitmemiş senfonisi.

Sağır kemancı sahneye çıkınca müthiş bir alkış koptu. Bir reveranstan sonra, kemani kutusundan çıkardı. Gıgıma dayadı ve yayı çekmeğe başladı. Fakat sesi çıkmıyordu. Dinleyicilere acıyan keman hocası, daha evvel kemani tellerini çıkarmıştı. Sağır kemancının bundan haberi yoktu. Kulağı duymadığı için, ses çıkıp çıkmadığının farkında değil, ha babam yayı çekip duruyordu. Konser bittikten sonra dinleyiciler onun yüzüne, o dinleyicilerin yüzüne şaşkın şaşkın baktı. Alkışladıklarına göre, konserin daha bitmemiş olduğunu zannediyorlar diye bir reverans yaptı ve

— Sayın dinleyiciler dedi, şimdi dinlediğiniz bu konserim ve bende müzik kabiliyeti Allah vergisidir, dâdı hakır. Henüz nota bilmiyorum. Bir de nota öğrenirsem, o zaman size kendi bestelerimi de dinleteceğim.

Müthiş bir alkıştan salon inledi ve sağır kemancının sessiz senfonisini böylece bitmedi.

Kravçenko kimdir ?

Asrın en heyecanlı muhakemesi Pariste açılacak

Viktor Kravçenko isimli bir Rus, Amerikada (Hürriyeti seçtim) isimli bir kitap yazdı. Muhtelif dillere bu arada Türkçeye de çevrilen bu kitap bütün dünyada geniş bir ilgi topladı. Fransada çıkan Lettres Francaise isimli haftalık gazete, Kravçenko hakkında bazı yazılar yazdı. Bunun üzerine Kravçenko, bu gazete aleyhine 7 milyonluk bir tazminat davası açtı. 19 martta açılması lâzım gelen bu dava, Kravçenko tarafından açılmadığından geriye kaldı.

Evvelâ gazetecilik yapan Kravçenko, sonra mühendislik ve fabrika idarecisi olmuş ve 1943 de Amerikaya giden bir Sovyet satın alma heyeti arasında bulunuyordu. New-york'a gelişinden az sonra, 1944 yılı başında, heyetten istifa ederek, Amerikan himayesine girdiğini bildirdi. Tam bu sırada Ruslar Almanlara karşı harp halinde bulunuyor ve Amerikalılarla birlikte faşizme karşı savaşıyorlardı.

Amerikada "casusluğa karşı,, teşkilâtının bir ajanı olan Sin Thomas isimli bir Amerikalı, Vik tor Kravçenko hakkında "Kravçenko nasıl imal edildi?,, başlığı ile bir yazı yazarak ifşaatta bulundu. Bu adamın hem Amerikalı, hem de mühim bir gizli teşkilâtın ajanı olması bakımından, ifşaati mühim olduğu için, bir kısmını buraya alıyoruz:

Harp içinde idik. Sovyet elçiliğini ve bir çok Rus heyetlerini gözetlemek vazifesini almıştık. Bu kolay bir iş değildi. Bu adamlar, elçiliklerine hapis olunuyorlar, ancak işleri için lâzım olan kimselerden başka hiç kimse ile görüşüyorlardı. Demek ki, bu iş kolay değildi. Fakat bir gün öğreniyoruz ki, içlerinden biri, iki kelimecik Amerikanca bilmiyen, ekonomik ve teknik bir vazifesi olan bir küçük memur gece barlarda gezinmeğe başlıyor. Ekseriya sabahlara kadar içiyordu. Fırsat düşünce de, "ideal güvercin"

rolünü oynamakta tereddüt etmiyordu. Onun Ruslarla alâkasını kesmeği temin etmek, sonra da onu rehine olarak alakoymak icap ediyordu. Bu adamın hikâyesini defterimde saklıyorum. Eğer hakikaten onun hakkında bilgi edinmek istiyorlarsa, kendi romanından evvel bu defteri okumalıdır.

Bir gün bana, çalıştığı Sovyet organizasyonunun kendisini Moskova'ya geri yollamağı kararlaştırdığını söyledi. Ona vakit kazanmasını tavsiye ederek, ödeyecek borçları olduğunu bildirmesini söyledim. Bu doğru idi: Borçlarını biz satın almıştık. Her şey, evvelden tasarlanan plâna göre ceryan etti. Kendisinin bahsettiği «kaçış» zevk için yapılmış bir gezinti idi. Her şey onu alakoymağa hazır, kendisini sayfiyeye götürdük.

Vaşingtonda arkadaşlarımıza, Sovyet memurları hakkında bazı notlar verdi. Ona bir kitap yazdırmak fikri akıllarımıza geldi. Bir kaç ayda, altmış sahifelik, okunmaz karalamalar yaptı. Kravçenko'nun bu kitabı, hiç bir illiği olmaksızın, imzasını taşıyan bin sahifelik kitabı arkadaşlarımız tarafından evvelden hazırlanmıştı.

İşte Les lettres Francaise de çıkan bu yazıdan dolayı, Kravçenko gazeteyi dava etmekte ve bu iddialarını isbata davet etmektedir.

Bu mahkemeye Fransızlardan profesör Juliot-Curie, general petit, Albert Bayet, Fernand Grevir, pierre Caurtade gibi mühim şahısların geleceği, Amerikada "Amerikan gizli servisleri" O. S. S. in şefi general William Donovan'ın geleceği söylenmektedir.

Rusyadan Kravçenko'nun karısı madam Tatiana, eski karısı Jrlana ve daha eski karısı Gelina ve daha başka kimseler şahit olarak gelecektir.

Bütün dünya bu muhakemeyi merak ve heyecanla beklemektedir.

Ellerinin hamuru ile

— Baş S. 1 de —

iki kapu yoldaşı gibi, kayıtlı, çerçevesi, bağlı bir grev hürriyeti istiyor.

Görülüyor ki, Halk Partisi, Demokrat Parti ve Millet Partisi, her üçü de işçiyi tavlama yarışında aynı yanlış ve sakat görüşe sahiptirler. Öner, Köprülü ve Barkınlar Türkiyede işçimeselesini takökünden halledilmiş sanıyorlar. Bu belahilik, onların suiniyetlerinden ziyade, içtimai bil gilerininin kılığundan ileri gelmektedir.

Başları Size açtıkca sunu söyleyelim ki, Türkiyede ve bütün dünyada işçi meselesi, "kayıtlı ve çerçevesi bir grev hürriyeti", elde etmek meselesi değildir.

İşçi meselesi, şu dört faktörün aynı zamanda gerçekleşmesine bağlıdır:

1 — Günlük veya haftalık olarak, işçinin en çok çalıştırılabileceği müddet.

2 — Günlük veya haftalık olarak çalışmasına karşılık, işçinin en az eline geçecek para.

3 — Günlük veya haftalık olarak bir işçinin en az çıkarabileceği iş miktarı.

4 — Bir günlük veya haftalık bir işçinin elde ettiği işin veya mamul nesnenin satış fiyatı.

Bu dört faktörün birden ve aynı zamanda halledilmesi halinde işçi meselesi ancak ortadan kalkar.

Köprülü, Köprüsüz, öner ve döner gibilerin, ellerinin hamuru ile işçi davasını burunlarını sokmalarını daha bayırılır. Biz Köprülüye, demkrasi numaralarına devamını, Kenan Öner'e de kokteyl reçeteleriyle meşgul olmasını tavsiye ederiz.

Not:

Bu yazının devamını gelecek sayımızda okuyacaksınız. Gelecek yazıda, yukarıda, yazılan dört faktör açık olarak anlatılacaktır. İşçi davasını Köprülü ve Öner gibilere bu neşriyatımızla öğretebilirsek, vazifemizi yapmış sayılırız.

Çünkü, onlara ve onlar gibi olanlara, şimdi yaptıkları demkrasi numaralarına aslına, bugün ellerinden kalemleri alınmış ve susturulmuş olanlar öğretmiştir.

Neşer Sosyalizm neymiş!

18 Ağustos tarihli (Uus)dan:

Bir köylü kadın, Celâl Bayar'a şöyle dert yanmış: "Zenginler atın bilezik takıyorlar, biz don bile bulamıyoruz."

Demokrat Parti Liderinin verdiği cevap şu:

"Hakiki müsavatı temin etmek bir partinin vazife sidir. Bu müsavatsızlığı dü zeltmek içinde biz, elimizden geldiği kadar çalışacağız."

Başkalarının altın bileziğine refahına düşman olan mahrum bir köylü kadına Celâl Bayarın "hakiki müsavat", vadedmesi Hüseyin Cahit Yalçın'ın gözünden kaçmamış, diyor ki:

"Demokrat Partinin programı arasında böyle bir hedef, gaye mevcut olduğunu bilmiyoruz. İktisadi liberalizme taraftar olan Demokrat Partisi vatandaşların servetlerinde, ge-

lirlerinde "hakiki müsavat", taraftarı olamaz. Celâl Bayar, muhakkak fazla şaşır maktan dolayı ne söyleyeceğini bilemiyerek düşünemiyerek köylü kadını böyle aldatmıştır demekten başka çare yoktur.

Vatandaşlar arasında sosyal demokrasiyi, yani servetler arasında hakiki müsavat ancak sosyalizm vaadeder.

Başdan: Evvelâ sosyalistler müsavici değildiler. Celâl Bayar'ın istediği katı müsavat tatbika aykırıdır.

Bizim aşıl öğrenmek istediğimiz şudur: Celâl Bayar köylü kadının suali karşısında şaşırarak böyle cevap vermiş olabilir. Fakat Hüseyin Cahit Yalçın acaba bu sefaletin olduğu gibi muhafazasına mı taraftardır, ki hadiseyi gülünç bir şekle sokmaya çalışıyor?

Sırça köşk toplattırıldı

Hikâyeci Sabahattin Ali'nin son eseri olan «Sırça Köşk» isimli hikâye kitabı, Remzi Kitabevi tarafından, bundan bir sene evvel neşredilmişti. Kitap, bu hafta içinde toplattırılmıştır.

Kitabı basan Remzi Kitabevi sahibi ile konuştuk. Sırça Köşk kitabını, dört bin adet bastığını, hepsinin satıldığını, yalnız elinde kalan yüz seksen altı kitabın toplattırılmış olduğunu söyledi. Kitabı toplamaya memur olan zat ise, Sırça Köşk, beş bin basıldı demiştir.

Kimin kararı ile toplattırılmış olduğu sualine Bay Remzi:

— Bilmiyorum, Bakanlar kurulu kararı ile toplattırıldığını tahmin ediyorum, demiştir.

Kitabı toplayan emniyet memurları, Kitapçı Remziye toplama hakkındaki emri daha sonra kendisine getireceklerini, çünkü ellerindeki karara bağlı listede, daha başka yabancı dilde gazeteler de olduğunu söylemişlerdir.

Sırça Köşk, te basın kanununa, ceza kanununa ve diğer kanunlara göre suç unsuru yoktur. Eğer olsaydı, kitabın neşri tarihinden itibaren altı ay içinde savcılığın veya Adalet Bakanlığının harekete geçmesi lâzım gelirdi.

Bir imzasız mektuba cevap

Gazetemizi basan matbaanın sahibine geçen gün imzasız bir mektup gemiş. Bu imzasız mektuba gazetemizi basan Rekâm matbaası sahibi Lâtif Dinç başın verdiği cevabı neşrediyoruz:

İmsiz ve imzasız olarak bu mektubu gönderen ne tabansız bir çocukmuş!

Her kinase, şu medeniyet dünyasında hüviyetini taputa yerleştirerek götürüp cehennemden esfeli safilini denemeye gömen anadan doğma tabansız biriyim. Sade tabansız değil, üstelik kafasızmış da.

İşte bu tabansız ve kafaz kimse, tutmuş aklı sıra beni ürkütecek zannile basmış mektubunda kalay... Hani (Başdan) matbaada niye bastım diye... İnnallah mâssabirin!

Biz devlet adamıyız. Devlete vergi veren, işçi nafakalandıran, daha bir sürü masraflar içinde yürümlen iş adamları, kâr yolunda yere bağdaş kurup oturarak pirincin taşını ayıklamağa kalkmazlar. Onların işleri, güçleri bu yol üzerinde yürümek, konuşmak kazanmaktır.

Kanunun menettiği işler müstesna, biz matbaacılar basarız hemşerim, basarız. Hatta sunurlu tarafından adımızı, sanımızı belirterek, imzamızı atarak kalayı da basarız.

Burada basılan (Başdan) da kanunun menettiği şeylerden zerre kadar şeycik yoktur. Binaenaleyh, şayet bundan sonra çıkacak sayılarda da bulunmazsa ve:

— Al bakalım, karamesin... Para peşim...

Denirse, yine basmakta devam ederiz. Hem devlet, kanun, savcı bu isimde bir gazete çıkarması için bir vatandaş ruhsat vere dururken başta sana, sonradan bana ne yemek düşer a oğul?

Bir konuşma

(Başı S. 2 de)

re, bir şahsı hangi makam tayin etti ise, onun icratından da sorumludur. Recep Peker'in (komutanlık takdir hakkını kullanmıştır) mütalaası onu ve çalışma arkadaşlarını mesuliyetten kurtaramaz.

Memlekette af ve mürrü zaman dinlemeden devri sabıkın tasfiyesini yapacak olan hakiki muhalefet, iktidara geldiği zaman elbetteki, Peker ve rüfekaşında sıkıyönetim idaresinin kanuna aykırı olarak ceryan eden fiillerinin hesabını soracaktır.

Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak

Yazan: JEAN-FREVILLE

Londra anlaşmaları ile iki taraflı Fransız - Amerikan anlaşması yakın istikbalimizi rehine koymakta, Fransız milletinin mukadderatı üzerine bütün ağırlığıyla çökmek tehlikesini göstermektedir.

Marshall plânında bir boyunduruk altına alma teşebbüsü bulunduğu haber verildiği zaman itiraz ediliyor avaz avaz bağırlıyordu. Bunları Cassandra (1) rolü oynamakla suçlandırıyorlardı. Fakat onlar «Val Street» den koruzlu Hele hediye vermiye kalkıştığı vakit» diye tekrarladıkları zaman acaba hata mı ediyorlardı?

Milli bağımsızlığımızı muhafaza etmek ve ekonomik kalkınmamızı emniyete almak endişesini taşıyan bütün bu düşüncelerin haklı olduğunu anlamak için tek bir yılın geçmesi elverdi. Fransadaki yardımlarına göre Avrupa'ya karşı beklemeyen bir yardım temin etmesi gereken bu sistem, körü körüne kabul edilen anlaşmaların ışığı altında iyice görünüyor ki, Amerikan emperyalizmine bir hizmet, ticaret pazarlarını ele geçirme, Avrupanın iktisaden felhi ve bir siyasi vesayet yaratmaktadır.

Amerikan «Big bussines» lerine verilen bu kapitülasyon, memleketin en aşikâr menfaatlerinden bu vaz geçiş, ancak yıkılma halinde bulunan bir hakim sınıfın menfaatperestliği ve korkusu ile izah edilebilir. Amerikan kapitalizmine verilen Fransız kaynaklarına serbestçe dühul imtiyazı, Birleşik devletlerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmış bir milli ekonomi ve en hayşiyet kırıcı tarafı, 1871 de muzaffer Bismark tarafından kabul ettirilen, bu gün 1946 yılının mağlup Almanyasına tatbik olunan üstün milletin şartı, tek kelimeyle (2) bir Fransa: İşte onların Marshall plânlarının ilk ve acı meyvaları.

Meclisteki münakaşalar ve oylar bu anlaşmazlığa son vermiş değildir. O milletin karşısına çıkarılacak şehirlerde ve köylerde takib edilecektir. O şehir ve köylerdeki Fransız mütahsili; teknisyeni zanaatkarı ve işçisi bu demir ökçe diktatorasını, sonunda kendilerini bir harabinin, bir sefaletin, bir ümitsizliğin beklediği Fransız hayatının bu içten çözümlüğünü her gün biraz daha sert bir şekilde duyacaklardır.

Buna karşı koymak Fransız milletinin vazifesidir. Zaffer dolu bir mazisi olan ve daima tarihin ileri mevzilerinde bulunup insanlığın kendisine pek çok şeyler borçlu olduğu bu millet; cesur, hürriyet aşığı ve nazizme karşı mücadelesinde komün insanlarının kanının hâlâ damarlarında dolaştığını isbat etmiş olan Fransız milleti—hiç bir zaman iktisadi köleliği ve yabancı boyundurugunu kabul etmeyecektir.

Birleşik Devletlerin Fransada giriştikleri geniş kolonileştirme teşebbüsünü gün ışığına çıkarmak hususunda hiç bir eser George Soria'nın her bakımdan dikkate şayan olan: Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak? (8) adlı kitabından daha önemli olamaz.

Hiç şüphe yok ki müellif zamantımızdaki siyasi yazarların en başta gelenlerinden biridir.

Dış siyaset, bilhassa namussuzca gayeler güttüğü zaman, bir takım sırlara bürünmekten hoşlanır. George Soria her şeyi aydınlatıyor.

Romanlar, ferdî dramları, hirs ve menfaat çatışmalarını ortaya koyarlar. Burada ise dram dünya çapında oynanıyor ve hakimiyet hirs, kazanç istihası, irtikap, bayağı entrikalar, şantaj v.s. gibi alçakça bir takım duyguları sarıyorsa da kahramanları ve kurbanları artık fertler değil, milletler teşkil ediyor.

Başka haagi roman, bu dağılma, zehirlenme, yıkılış halinde bir cemiyeti saran bu rejim sonu havasını verobilir?

Müellif milli bağımsızlığımız uğrunda yapılan bu yeni mücadelede her elin taşıyabileceği bir silâh ortaya koyuyor.

(1) Cassandra: Yunan mitolojisine ait bir kadın şahsiyettir. Kendisinde geleceği dildirme kudreti vardı ve mütemadiyen Trova şehrinin mağlup düşüp tahrib edileceğini söylediği halde hemşehrilerini bir türlü inandıramamıştı.

(2) Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak? Pavillon neşriyatı.

(3) Yazının muharriri burada Türkiyeyi alâkadar eden ağır bir teşbih kullanmıştır. Memleketimiz hesabına bundan çok üzüntü duymaktayız.

Salı gün'eri çıkar Halk Gazetesi

Sahibi ve Neşriyat Müdürü

ve bu sayıda neşriyatı fillen idare eden:

ORHAN MÜSTECAPLI

Mektupları şu adrese gönderiniz. (Aziz NESİN

Kumkapı, Derinkuyu sokağı No. 4

İSTANBUL

ABONE: { Bir yıllık 500 FIAT 10 Kr.
Altı aylık 250

Yıl 1 — Sayı 4 31 Ağustos 1948 Salı

Dizgi: BERKSOY Basımevi Baskı Seyhan Mat.